

Aluehallintovirasto

Itä-Suomi

Lausunto

ISAVI-2010-01234/Ka-1

21.6.2010

SISÄASIAINMINISTERIÖ

21.06.2010

INRIKESMINISTERIET

Sisäasiainministeriö

PL 26

00023 VALTIONEUVOSTO

Viite lausuntopyyntö 27.5.2010

Lausunto hallituksen esityksestä eduskunnalle laiksi kotoutumisen edistämisestä

Hallituksen esityksessä laiksi kotoutumisen edistämisestä on selkeytetty toimijoiden vastuita ja velvoitettu viranomaisia keskinäiseen yhteistyöhön sekä kuntia laatimaan kotouttamisohjelmat. Laki nopeuttaa maahanmuuttajalle laadittavan kotouttamissuunnitelman tekemistä ja parantaa suunnitelmien toteuttamista. Maahanmuuttajien suomen (ruotsin) kielen ja oman äidinkielen opetusta lisätään ja ammatillista osaamista varmistetaan ammatti- tai täydennyskoulutuksella.

Tulevina vuosina Suomen väestö vanhenee yhä nopeammin, työvoiman saatavuus heikkenee ja ulkomaisen työvoiman tarve kasvaa. Työvoimaa on erityisesti sosiaali- ja terveysalalla. Vanhusväestön suuresta osuudesta johtuen työvoimaa koettelee erityisesti Itä-Suomen kuntia. Ulkomaisen työvoiman sijoittuminen julkiselle sektorille tulee olemaan ongelmallinen riittämättömän kielitaidon ja palvelukyvyn takia. Itä-Suomen maahanmuuttajista on suurin osa venäjänkielisiä. Tämä asettaa vaatimuksia viranomaisten venäjänkielen taidolle ja lisää kustannuksia.

Kokonaisuudessaan kotouttamisen onnistuminen nousee tulevaisuudessa entistä merkittävämmäksi. Erityinen huomio tulee kohdistaa kansalaisten asenteisiin maahanmuuttajia kohtaan. Maahanmuuttajien kiinnittyminen yhteiskuntaan ja työllistyminen mahdollisimman joustavasti kohtaa parhaiten valtaväestön asenteita heitä kohtaan.

Kotouttamisen keston ja kunnille aiheutuviin kustannuksiin tulisi seurannassa kiinnittää huomiota. Aikaisemmin maahan muuttaneiden kotouttamisen kesto on ollut arvioitua pidempi. Monista eri kulttuureista tulevien maahanmuuttajien kotoutumisen järjestämisestä aiheutuu ennakoitua enemmän erilaisia kustannuksia, joita tulisi kompensoida kunnille. Maahanmuuttajien työllisyysasteen kasvattaminen vähentää julkisen sektorin kustannuksia ja parantaa kuntien halukkuutta kotouttamiseen.

Itä-Suomen aluehallintovirasto esittää lakiesitykseen seuraavia huomautuksia:

3 §: 7 pakolaisen määritelmä laissa, selvyyden vuoksi "ja" - pitää olla sanan tilalla "tai", mikäli ei todella tarkoiteta "turvapaikan Suomessa saanutta ulkomaalaista ja pakolaiskiintiössä Suomeen otettua pakolaisuuden perusteella oleskeluluvan saanutta ulkomaalaista.

ITÄ-SUOMEN ALUEHALLINTOVIRASTO

puh. 020 636 1030

fax 015 760 0150

kirjaamo.ita@avi.fi

www.avi.fi/ita

Mikkelin päätoimipaikka

Maaherrankatu 16

PL 50, 50101 Mikkelä

Joensuun toimipaikka

Torikatu 36

PL 94, 80101 Joensuu

Kuopion toimipaikka

Hallituskatu 12-14

PL 1741, 70101 Kuopio

7 § Perustietojen antaminen.

Lakiehdotuksen 7 §:n mom. 3 on vaikeasti tulkittava: "kukin tätä lakia soveltava viranomainen vastaa osaltaan perustietoaineiston sisällön tuottamisesta". Perustietoaineiston yhteensovittaminen ja jakelu on sisäasiainministeriön vastuulla. Päällekkäisyyksien välttämiseksi eri viranomaisten tulee tehdä yhteistyötä materiaalin valmisteluvaiheessa. Perustietoja tarjoavat maahanmuuttajille Suomen edustustot, paikallispoliisi, Maahanmuuttovirasto ja maistraatit sekä paikallisesti kunnat ja muut alueelliset viranomaiset. Tarkoituksenmukaista on, että eri viranomaiset yhteensovittavat tehtäviään perustietojen antamisessa ja maahanmuuttaja saa omaksumisen helpottamiseksi perustietoa suomalaisesta yhteiskunnasta kotoutumisen eri vaiheissa.

8 §. Ohjaus ja neuvonta muodostavat keskeisen osan maahanmuuttajan kotouttamisen alkuvaiheessa. Miten turvataan kuntien henkilöstön valmiudet antaa laadukasta ja maahanmuuttajan omalla kielellä tapahtuvaa ohjausta? Erityisesti sosiaali- ja terveydenhuollon ja opetustoimen viranomaisille on järjestettävä koulutusta maahanmuuttoasioista, kotoutumisesta ja monikulttuurisuudesta. Seudullinen yhteistyö henkilöstön lisäkoulutuksessa on tarpeen erityisesti kun kotouttajina toimivat pienemmät kaupungit ja kunnat.

9 ja 10 § Alkukartoitus. Lakiesitys jättää hieman avoimeksi, tehdäänkö jokaiselle maahanmuuttajalle alkukartoitus. Jos maahanmuuttajalla on pelkästään oikeus pyytää alkukartoitusta, mutta ei velvollisuus alkukartoitukseen, kotouttaminen ei välttämättä tavoita kaikkia, ja syrjäytymisvaarassa olevia ei saada kotouttamiseen ensi vaiheessa. Alkukartoitukseen osallistumiseen tulisi olla jokin velvoite. Selvempi muotoilu olisi "maahanmuuttajalla on velvollisuus osallistua alkukartoitukseen". Anne-taanko maahanmuuttajalle perustiedon antamisen yhteydessä tietoa alkukartoituksesta?

11 §. Kotouttamissuunnitelma. Lainsäädännöllä tulisi tiukemmin velvoittaa ja kannustaa maahanmuuttajia kotoutumiseen. 17 §:n 4.momentin kannustin kotoutumissuunnitelman noudattamiseen on oikean suuntaisen. Olisi kuitenkin selkeämpää, että "maahanmuuttajalla on velvollisuus osallistua kotouttamissuunnitelman laadintaan ja noudattaa sitä, uhalla että kotoutumistukea voidaan alentaa" kuin että maahanmuuttajalla on 12 §:n mukaisesti pelkästään "oikeus kotoutumissuunnitelmaan". Voiko maahanmuuttaja tehdä kunnallisvalituksen toteuttamatta jääneestä oikeudestaan kotoutumissuunnitelmaan?

17 § Viranomaisen on selvitettävä maahanmuuttajalle kotoutumissuunnitelma ja sen toimenpiteistä aiheutuvat maahanmuuttajan oikeudet ja velvollisuudet kirjallisesti ja asiakkaan niin halutessa suullisesti. Väärinkäsitysten välttämiseksi olisi syytä käydä asia aina suullisesti läpi tulkin kanssa, ei vain asiakkaan sitä pyytäessä, mikäli maahanmuuttaja ei ymmärrä suomen kieltä.

28 §:n mom. 2:

Esitysluonnoksen mukaan kunnan on huolehdittava siitä, että maahanmuuttajien tässä laissa tarkoitetut palvelut ja tukitoimet järjestetään sisällyttäen ja laajuudeltaan sellaisina kuin kunnassa esiintyvä tarve edellyttää. Säännös voidaan jopa tulkita subjektiivisen oikeuden antamiseksi maahanmuuttajille laissa tarkoitettuihin palveluihin ja tukitoimiin.

37 § Aluehallintoviraston tehtäviin ei ole huomauttamista. Aluehallintovirasto vastaa oman toimialaansa kuuluvien maahanmuuttajien kotoutumista edistäviä palvelujen ja toimenpiteiden suunnittelusta, ohjauksesta ja valvonnasta sekä huolehtii, että maahanmuuttajien tarpeet otetaan huomioon palveluja ja toimenpiteitä järjestettäessä.

44 § Korvattavat kustannukset. Pykälän perusteluissa sanotaan, että luettelo korvattavista kustannuksista on tyhjentävä. Silti 44§:n 1 mom. 2. kohdassa sanotaan "ja muut kotouttamista tukevat toimenpiteet". Ratkaiseeko oikeuskäytäntö sen, mitä kaikkea kunnissa korvataan.

Monialainen yhteistyö alue- ja paikallistasolla

Poliisi osallistuu yhtenä toimijana kotouttamisen kehittämiseen. Erityisesti turvallisuussuunnitelmaa tehtäessä tulee kiinnittää huomiota maahanmuuttajien omaan osallistamiseen turvallisuustyöhön.

Kotouttamissuunnitelmaan sisältyy erilaista koulutusta ja opastusta. Vaikka kotouttamissuunnitelmien noudattamista ja niihin osallistumista valvotaan, niin tärkeintä on valvoa kotouttamisen vaikuttavuutta ja onnistumista. Velvollisuus Suomen kielen kokeen läpäisyyn tulisi asettaa tavoitteeksi. Ilman tavoitteita ja kannusteita kieliopetus saattaa helposti menettää tärkeytensä maahanmuuttajalle. Riittävä kielitaito ja osaaminen ehkäisevät parhaiten syrjäytymistä, edistävät yhteiskuntaan sopeutumista ja mahdollistavat työllistymisen.

Itä-Suomen aluehallintovirasto pitää tärkeänä, että keskeisimmät maahanmuuttoasioiden viranomaiset laativat yhdessä sisäministeriön johdolla maahanmuuttostrategian, jolla lain uudistukset ja velvoitteet saadaan toteutumaan kaikkialla Suomessa. Tällainen maahanmuuttostrategia tulisi tehdä yhdessä eri maahanmuuttotoimijoiden kesken koko maassa sekä alueellisesti. Alueellisena maahanmuuttostrategian kokoajana voisi toimia se aluehallintoviraston toimialueen elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus, jossa maahanmuuttoasioita hoidetaan.

Ylijohtaja

Elli Aaltonen

Neuvotteleva virkamies

Tuula Kääriäinen

JAKELU
TIEDOKSI

Itä-Suomen aluehallintoviraston vastuualueet ja -yksiköt

Aluehallintovirasto

Itä-Suomi

Maistraattien ohjaus- ja kehittämissyksikkö

Lausunto

23.6.2010

ISAVI-2010-01234/Ka-1

SAAPUNUT

Julkinen

28.06.2010

Hyvinkään maistraattiin

Sisäasiainministeriö

PL 26

00023 VALTIONEUVOSTO

SISÄASIAINMINISTERIÖ

30.06.2010

INRIKESMINISTERIET

Viite: Lausuntopyyntö 27.5.2010

Lausunto kotoutumisen edistämisestä annettavaa lakia koskevasta ehdotuksesta

Itä-Suomen aluehallintoviraston maistraattien ohjaus- ja kehittämissyksikkö yhtyy Itä-Suomen aluehallintoviraston antamaan lausuntoon kotoutumisen edistämisestä annettavaa lakia koskevan ehdotuksen osalta.

Ehdotetut säännökset vaikuttavat maistraattien toimintaan varsin vähän. Itä-Suomen aluehallintoviraston lausunnossa jo todetun lisäksi maistraattien ohjaus- ja kehittämissyksikkö kiinnittää huomiota siihen, että väestötietojärjestelmästä ja väestörekisterikeskuksen varmennepalveluista annetun lain (661/2009) 9 §:n 1 momentin 3 -kohdan nojalla ulkomaan kansalaista koskevat tiedot voidaan tallentaa väestötietojärjestelmään mm. jos tallentaminen on hänelle kuuluvien oikeuksien tai hänelle asetettujen velvollisuuksien toteuttamisen tai muun vastaavan erityisen ja perustellun syyn vuoksi välttämätöntä. Kotouttamislakia koskevan lakiehdotuksen 2 §:n perusteluissa toisaalta todetaan puolestaan seuraavaa: "Tapauskohtaisesti tulee harkita, osoittaisiko poste restante –osoite tosiasiallista asumista Suomessa. Mikäli maahanmuuttaja voisi saada maistraatista kotikuntamerkinän osoittamalla käytännössä asuvansa tietyssä kunnassa, voitaisiin asumisedellytyksen katsoa tässä tapauksessa täyttyvän." Erityisesti ulkomaalaisten poste restante –asuminen on tälläkin hetkellä ongelmallista. Maistraateissa ei toivota, että ulkomaalaisia joudutaan enenevässä määrin merkitsemään väestötietojärjestelmään siitä syystä, että he jatkossa saisivat heille kuuluvia kotout-

ITÄ-SUOMEN ALUEHALLINTOVIRASTO

puh. 020 636 1030
fax 015 760 0150
kirjaamo.ita@avi.fi
www.avi.fi/ita

Mikkelin päätoimipaikka
Maaherrankatu 16
PL 50, 50101 Mikkelä

Joensuun toimipaikka
Torikatu 36
PL 94, 80101 Joensuu

Kuopion toimipaikka
Hallituskatu 12–14
PL 1741, 70101 Kuopio

tamislain mukaisia palveluita. Oikeus palvelujen saamiseen tulisi joka tapauksessa olla maistraattien toimenpiteistä riippumatonta.

Itä-Suomen aluehallintovirasto

Maistraattien ohjaus- ja kehittämisyksikkö

yksikön päällikkö

Merja Koponen

kehittämispäällikkö

Aila Heusala

JAKELU

Itä-Suomen aluehallintoviraston vastuualueet ja -yksiköt